

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum V. Decretalium, Per Quadraginta, Et Unum Titulos Distributum,
In quo agitur De Judicio criminali, exponendo primùm actiones in eo
judicio instituendas, & suscipiendas, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1709

Articulus II. De irregularitate sine delicto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73064](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73064)

patet ex c. 2. de bigamis, ubi Lucius III. Spalensi Archi-Episcopo rescribens: super eo, inquit, quod tua fraternitas de bigamis requisivit: respondemus, quod ordinatores eorum potestate, & officio ordinandi; & ordinati, si ad sacros ordines fuerint promoti: eis ideo sunt privandi: quia *in bigamis contra Apostolum dispensare non licet, ut debeant ad sacros ordines promoveri, vel in eis, si promoti fuerint, remanere.* In ordinatore autem potest dispensatio adhiberi, ut ordinandi potestate & officio non priveret: & Coelestinus III. in c. 3. eod. ibi: *de bigamis Presbyteris, & viduarum maritis*, idem sancimus omnino, ut nec viventibus uxoribus, nec defunctis, ad divinorum debeant celebrationem admitti: maximè cum à doctrina sit Apostoli, & institutionibus Ecclesiæ alienum; quod confirmatur ex c. *nuper*, 4. eodem: fit tamen aliquando, c. *nisi*, 10. de renuntiat, ubi inter causas, ob quas Episcopi possunt renuntiare, & Pontifex consuevit renuntiationem admittere, ponitur *irregularitas persona*: hinc Episcopi, & illis inferiores non possunt potestate ordinariâ, irregularitatem contractam relaxare; quamvis ex privilegio Tridentini sæpius jam citato dispensare possint in irregularitate ex quocunque delicto occulto, excepto homicidio voluntario.

ARTICULUS II.

De irregularitate sine delicto.

2182 **C**ommunis tenet, ex octo capitibus irregularitatem citra delictum nasci 1. ex defectu natalium; 2. defectu originis; 3. defectu libertatis; 4. ætatis; 5. famæ; 6. corporis; 7. animæ; 8. Sacramenti. Nam de defectu lenitatis dicemus infra à n. 2227. Hinc quæres 1. quid in hoc casu operetur defectus natalium, seu cum quis est illegitimus? de hoc casu agitur c. 1. de filiis Presbyterorum ibi: *ut filii Presbyterorum, & ceteri ex fornicatione nati, ad sacros Ordines non promoveantur, nisi aut Monachi fiant, vel in congregatione canonica regulariter viventes: pralationes verò nullatenus habeant.* & c. *fin.* eod. ibi: *mandamus, quatenus prædictis personis (nempe filiis Sacerdotum, & aliis non legitime natis) à personaribus & dignitatibus, & huiusmodi beneficiis prorsus amotis, ea personis idoneis conferri facias, per illos, ad quos collationem*

ipsorum de jure noveris pertinere. Et ne id de cetero præsumatur, districtius inhibemus.

Censentur autem legitimi, ex justo & legitimo matrimonio; quibus annumerantur nati ex solutis, sed per subsequens istorum matrimonium legitimi, c. *conquisitus*, 1. c. tanta, 6. qui filii sint legitimi; non legitimitur autem natus ex adulterio, esto subsequatur matrimonium, ut dicitur cit. c. *tanta*. Dixi natus; nam si conceptus sit in adulterio, & natus soluto matrimonio inter adulteros de præterito, erit legitimus; sic enim est filius naturalis tantum, scilicet filius ex parentibus, inter quos tempore conceptionis, vel nativitatis matrimonium consistere poterat, ut dixi l. 4. Decretalium, tit. 17. naturales autem legitimitur subsecuto matrimonio, ex dict. c. *conquisitus*. Deinde legitimis annumerantur ante sententiam separationis concepti vel nati ex matrimonio, bonâ fide; in facie Ecclesiæ contracto, licet deinde propter impedimentum dirimens, quod abesse existimabant, saltem unius bonâ fide, tale matrimonium separaretur, c. *Cum inter*, 2. eodem. Nam filii concepti habentur pro natis, cum agitur de favore filiorum; secus si de odio. Abbas in c. cit. n. 3. & L. *quis natus*, ff. de status hominum. Legitimis præterea accensentur filii suscepti ex matrimonio, quod parentes contraxerunt nulliter, ex justo juris, vel facti errore. Nam ex justo errore nascitur bona fides; ita Barbosa in cit. c. *Cum inter*, n. 3. quia secundum aliquos (ut notat Barbosa ex Peregrino de fideicommiss. a. 24. n. 86.) titulus putativus, quamvis ex injusto errore proveniat, causat bonam fidem. Ad hunc effectum etiam sufficit matrimonium putativum, quamvis ex errore injusto; de quo V. Sanchez de matrim. D. 3. S. 5. n. 13. Suarez de Censur. tom. 5. D. 5. S. 1. n. 6. Secus est, si matrimonium tale foret clandestine contractum, scilicet omisis denuntiationibus, c. *Cum inhibito*, de clandestin. desponsi. Sed de hoc V. l. 4. decretalium tit. 17.

Si petas, quid dicendum de filiis natis ex simili matrimonio, de quo antè, ante sententiam quidem, sed post litem contestatam? B. adhuc esse legitimos: sic Barbosa in c. *Cum inter*, n. 13. Azor institut. moral. p. 2. l. 2. c. 13. q. 6. nam litem contestatio non inducit malam fidem inter parentes, qui prius bonâ fide contraxerunt. Probabiliter

liter etiam illegitimi sunt, qui nascuntur ex parentibus, dubiis super valore matrimonii; quia tales non sunt in mala fide; & nati ex parentibus infidelibus, qui injustas nuptias contraxerunt, si postea ad fidem convertuntur, c. *fin.* qui filii sint legitimi; ibi: *prolem, de infidelium conjunctionibus natam, qui secundo, tertio, vel ulteriore gradu, secundum opinionem illorum, matrimoniali contraxerunt affectu, post fidem receptam* (utilitate publica suadente) legitimum volumus reputari. In dubio autem, an censendus sit quis legitimus? R. in dubio presumi pro legitimo thoro; sic Diana p. 4. tr. 3. resol. 6. ne presumatur delictum.

2185 Ex dictis facile colliges, qui censentur jure Canonico illegitimi, quibus accenseri solent nati ex conjugibus, post solenne votum castitatis in initium à parentibus de mutuo consensu; Streinius juris Canon. p. 3. tit. 16. de pœnis, §. 14. n. 1. quamvis etiam legitimi sint, qui tales fiunt per rescriptum Papæ, c. *per venerabilem*, 13. qui filii sint legitimi. Illegitimitas autem tollitur professione Religiosa, juxta Constit. Greg. XIV. sic, ut talis professus ad omnes Ordines promoveri possit; non tamen ad prælationes, ut habetur c. 1. de filiis Presbyt. ibi: *prælationes verò nullatenus habeant*. V. Strein. cit. n. 1. Diana p. 4. tr. 2. resol. 66. Si petas, an nota illegitimationis reviviscat, in ejectis professis talibus à Religione? negat Diana cit. de omnibus, exceptis dimissis à Societate JESU, sed & hoc videtur æquale negare; Sanchez l. 5. mor. c. 5. n. 14.

2186 Quæres 2. quid circa irregularitatem operetur defectus originis; vel libertatis? Ex defectu originis irregulares sunt servi, c. *instruendi*, 1. de serv. non ord. Nam absque injuria Domini ordinari nequeunt. V. dist. 54. per totum, & tit. 18. de servis non ordm. An autem & quando quis censetur servus? ibid. à nobis traditum est: ex defectu autem libertatis, vel liberationis, irregulares sunt, & impediti à suscipiendis ordinibus, qui vel Curia ministerio destinantur ut Judices, Advocati forenses, Notarii, Milites, similesque Ministri, vel publicis ratiociniis obligati, ut Curatores, Tutores, Procuratores &c. intellige, quàm diu tales sunt; habetur tit. 19. l. 1. Decret. ubi dicitur, ordinari posse, post ejusmodi onera deposita, si actus vitæ ipsorum fuerint comprobati.

2187 Sed hinc excipe 1. gravatum are alie-

no; extra administrationem contracto. Talis enim lite pendente, si sit solvendo, potest ordinari; sic Streinius cit. n. 3. deinde Administrationem præ causâ, etiam nondum dimisso munere c. *ult. dist. 66. c. indicatum*, dist. 89. excipe 3. cum, qui publicis ratiociniis obstrictus est, si præstitit fidejussorem; Abbas in c. *Magnus*, de oblig. ad ratiocin.

Quæres 3. quid operetur defectus ætatis? R. defectu ætatis repelli quem ab ordinibus, quàm diu minor est ætate requisitâ. Ea porro traditur l. 1. decret. tit. 14. si autem non obstante defectu ætatis quis ordinetur, ab usu ordinis suspensus est, usque ad præscriptum terminum, c. *Vel non*, de temporib. ordin. Hodie, vi Trid. Sess. 22. c. 12. de reform. requiritur pro *subdiaconatu* annus 22. pro *diaconatu* 23. pro sacerdotio 25. inchoatus; pro Episcopo 30. completus: Episcopus autem circa ætatem dispensare non potest, ut monet Congregatio Cardinalium, ibidem.

Quæres 4. quid operetur defectus bonæ famæ, seu infamia tam juris, quàm facti? R. laborantes hoc defectu, irregulares esse; dictam tamen irregularitatem exinde natam non extendi ad infamiam ex alieno delicto, nisi speciali jure constitutum sit, ut est in casu, de quo superius tit. 1. V. Strein. cit. n. 5. ea enim non nascitur ex natura rei; sed ex libera voluntate publicata, ex decretis, & legibus; Sic Filiucius tr. 19. c. 8. Ut autem quis dicatur diffamatus, non sufficit, quòd duo vel tres dicant, se vidisse crimen perpetrari: sed requiritur rumor, & fama; apud majorem communitatis partem; Barbosa in c. *Inquisitionis*, de accus. n. 7. Less. de just. l. 2. c. 29. D. 15. Farinacius in praxi crimin. p. 1. q. 9. n. 1. de quo plura diximus supr. tit. 1.

Illud hic cumprimis not. quòd infamia parentis, qui occidit, vel mutilavit Rectorem, aut Clericum Ecclesiæ, cujus ipse Patronus fuit, derivetur in filios usque ad quartam generationem, c. *in quibusdam*, 12. de pœnis; quod desumptum est ex Concilio generali, & sic loquitur: in quibusdam provinciis Ecclesiarum Patroni, & Advocati, seu Vicedomini se in tantam insolentiam erexerunt, quòd non solum cum vacantibus debet Ecclesiis de Pastoribus idoneis provideri, difficultates ingerunt, & malitias; verum etiam de possessionibus, aliisque bonis Ecclesiasticis, pro sua voluntate ordinare præ-

re præsumunt: & (quod horrendum est dicere) in necem Prælatorum prorumpere non formidant. Cùm igitur, quod ad defensionis subsidium est inventum, ad defensionis dispendium non debeat retorqueri: prohibemus expressè, ne Patroni, vel Advocati, seu Vicedomini, super præmissis, de cætero plus usurpent, quàm reperitur in jure permissum: & si contra præsumserint, per se veritatem Canonicam districtissimè compescantur. Sacri nihilominus Concilii approbatione statuimus, quatenus, si Patroni, vel advocati, aut Feudatarii, seu Vicedomini, aut alii beneficiati alicujus Ecclesiæ, Rectorem vel Clericum alium ipsius Ecclesiæ, per se, vel per alios occidere, vel mutilare ausu nefando præsumserint: Patroni jus Patronatus; Advocati advocatiam, Feudatarii feudum, Vicedomini vicedominatum, & beneficium prorsus amittant. Et, ne minus vindictæ, quàm excessus memoria proregetur, non solum de præmissis nihil perveniat ad hæredes, sed etiam usque ad quartam generationem posteritates talium in Clericorum Collegium nullatenus admittantur, neque in domibus regularibus alicujus Prælationis assequantur honorem, nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum.

2191 Not. autem hæc intelligi de descendibus per lineam masculinam, c. ubicunque, 4. eodem, in 6. ibi: ubicunque alicui, & eius filiis, seu posteris usque in certam generationem poena imponitur ab homine, vel à jure, poena ipsa eos tantum afficit, qui per masculinam, non per femininam lineam descendere dignoscuntur. Nisi aliud in jure vel sententia sit expressum. Ubi tamen nota, Episcopum posse dispensare, ut dicitur in c. in quibusdam. Nam ubi jura dicunt absolutè, posse dispensari, intelligitur, posse Episcopum, gl. fin. hic V. dispensatum. Henriquez in Summa p. 2. l. 14. c. 19. lit. P. Barb. in cit. c. n. 4. Unde illi posteri omnes prohibiti sunt à Clericatu, & prælationibus regularibus, ex c. quibusdam cit.

2192 Quæres 5. quid circa irregularitatem operetur defectus corporis? De hoc defectu loquitur c. fin. de corpore vitiatu, ubi dicitur irregularis, si habeat aliquam corporis deformitatem. Nam cùm quidam Thomas Monachus Honorio III. proposuisset, quòd, cùm in annis puerilibus esset constitutus, quædam barra ferrea super

dextræ suæ pollicem fortuito cadens, ungulam avulsit ab eo, & ad Ordines hoc defectu non obstante, promoveri posset? rescriptit Honorius Episcopo Engolismensi, si ad frangendam Eucharistiam sit in pollice ipso potens, & aliud Canonicum non obstat, propter deformitatem hujusmodi non obstat, quin cum ad Ordinem promoveas. Ex quo deducitur, defectum corporis, qui scilicet causat notabilem deformitatem, vel impedit functionem Ordinis recipiendi, inducere irregularitatem. Talis porò defectus non est, carere ungue in pollice, si hic adhuc sufficiat ad exercendam ejus usu actionem, v. g. frangendam sacram hostiam, ut liquet ex textu.

Præter hæc not. habentem levem maculam in oculo, ex hoc non censi irregularem, saltem non ita, ut dispensari non possit à suo Ordinario, ut dicitur c. cum de tua, 2. eod. ibi: de macula verò Archi-Episcopo prædicto mandavimus, ut cum consilio suffraganeorum suorum, quod exinde visum fuerit, exequatur, in quolibet maxima dispensatione curavimus providere. Idem est de illo, qui in cunabulis sectus est, de quo casu habetur textus in c. Ex parte, 3. eod. ubi Clemens III. ait, ex parte Bartholomæi Monachi petitorium fuisse Romano Apostolatu præsentatum, quòd, cùm ipse in cunabulis sectus fuerit, postmodum sub regula & Abbate, devotè DEO militans, in Diaconatus Ordinem est promotus; & subjungit: Sanè, cùm secundum statuta Vicani Concilii, illi ad Clericatus Ordinem prohibeantur accedere: & si etiam in Clero fuerint, debeant cessare, qui seipos sani absciderint, vel affectaverint, ut ab aliis abscedantur; non credimus ei impedimentum offerre, quominus possit provehi, qui in cunabulis sectus fuit; quia non videtur hoc eotempore affectasse, quo judicium animi non habebat; præsertim cùm in canonibus Apostolorum sit manifestè sancitum, quòd eunuchus, si per insidias hominum factus, vel ita natus sit, aut etiam in persecutione sint ei amputata virilia, & dignus est, possit in Episcopum promoveri.

Ex hoc textu deducitur 1. irregulares esse, & ab Ordinibus recipiendis prohiberi; & si Clerici jam sint, ab usu Ordinum, quos habent, cessare debere, qui sibi ipsi sani virilia sustulerunt, vel ut hoc ab aliis sibi contingeret, affectarunt; sectus, si ei hoc factum sit in cunabulis, vel per insidias homi-

hominum, aut persecutionem, vel natus sit eunuchus. Si tamen Sacerdos sibi virilia præscinderet, ex bono affectu, vel (ut ait textus, putans se obsequium præstare DEO) ab Ordinario dispensari posset per c. *Significavit*, 4. eod. ibi: si jam dictum Presbyterum aliàs DEO dignum inveneris, ei sacerdotale officium absque altaris ministerio, auctoritate nostrâ fretus, & tuâ, prout videris expedire, concedas. Ubi nota verbum: *authoritate nostrâ & tua*, quo innui videtur, Episcopum id posse, etiam jure ordinario.

2195 Not. 2. Quando contingit alicui abscindi virilia, ex causâ, v. g. propter gravem infirmitatem id exigentem, talem non incurere irregularitatem ex vitio, vel defectu corporis per c. *ex parte*, 5. eod. ubi ad propositum casum, quod M. Presbyter, cum sibi sentiret lepræ periculum imminere, de consilio Medici virilia fecit abscindi, ut posset à tam gravi infirmitatis vitio liberari: respondit Pontifex: Quoniam Canones sanctorum Patrum hunc à sacri Altaris administratione non prohibent, mandamus, quatenus si est ita, & memoratus M. est aliàs idoneus, ut sui ministerii officium exequatur, liberam ei tribuas facultatem. Ex quo colligitur, ex defectu corporis occulto non induci irregularitatem. Quæ enim occulta sunt; nec deformitatem, nec scandalum pariunt; excipe, nisi propriâ culpâ acciderit, patet ex c. *Maritum* 2. dist. 33. ibi: *nec eum, qui semetipsum quolibet corporis sui membro, indignatione aliqua, vel justo, vel injusto timore superatus, truncaverit, & c. si quis*, dist. 55. ibi: *si quis abscidit semetipsum* (id est, si quis amputavit sibi virilia) *non fiat Clericus*: quia sui est homicida, & DEI conditoris inimicus. *Si quis, cum Clericus fuerit, absciderit semetipsum, omnino damnatur, quia sui est homicida*. c. *Hi qui*, ead. ibi: hi qui se, carnali vitio repugnare nescientes, abscindunt, ad Clerum pervenire non possunt. c. *qui partem*, ead. ibi: qui partem cujuslibet digiti sibi ipsi volens abscidit, hunc ad Clerum canones non admittunt. Cui verò casu aliquo contingit, dum aut operi rustico curam impendit, aut aliquid faciens se non sponte percussit, hos canones præcipiunt & Clericos fieri, & si in Clero fuerint reperti, non abjici; in illis enim voluntas est judicata, quæ sibi ausa fuit ferrum injicere: in istis verò casus veniam meruit.

Contrarium autem dicendum est, si talis defectus contingit casu, ut dicitur c. *Labor*. 11. dist. 55. ibi: si ita est, quod à Normanis digitum ipsum habeat abscissum, ad promovendum (si aliàs dignus fuerit) nil ei nocebit: eo quod quid de his, qui à dominis, vel medicis, sive à paganis non sponte tale quid patiuntur, sacri censeant canones, dilectionem tuam latere non credimus; vel ex necessitate, ut diximus n. 2194. & habetur in c. *si quis*, 7. ead. ibi: si quis à medicis, propter Languorem defectus est, aut à barbaris excisus, hic in clero permaneat; & infra: *quos aut barbari, aut domini castraverunt*, si inveniuntur aliàs dignissimi, tales ad clerum suscipiat regula; modo ipsi non affectaverint, id quod etiam habetur c. *Eunuchus*, 8. c. *si quis*, 9. 10. & seq. dist. eadem. V. Layman l. 1. tr. 5. p. 1. c. 7.

Ad extremum nota, insigniter deformes, consequenter irregulares censeri, qui habent nasum amputatum, fissa labia, linguâ deturbatos, claudos, mutilatos manu, &c. ut notat Toletus l. 1. c. 63. de quibus plura ex professo dedimus lib. 1. tit. 20. de corp. vitiatis; idem facit defectus omnis, qui impedit usum ordinis, juxta cit. c. *fin.* ut, si adest morbus, qui facit notabilem deformitatem, vel gravem aliis horrorem, vel cum ipsum ordinis exercitium per talem corporis defectum non permittitur, ut si careat digito Canonico. V. dict. loc. cit. quibus adde, quod sacerdos carens virilibus, sine causâ sublatis, in suo ordine dispensari possit ab Episcopo, c. *significavit*, de corpore vitiatis; similiter carens parte digiti amissâ in duello; is enim peragere potest in suo ordine ex Episcopi dispensatione, c. *de Presbytero*: hinc nota aliud in executione, aliud in susceptione ordinum impedimentum esse; & facilius executionem permitti, quam susceptionem, ut liquet ex c. *significavit*, c. *ex parte*, 2. de quibus S. Thom. p. 3. q. 82. à ult.

Quæres 6. quid circa irregularitatem operetur defectus animæ? R. huc ab aliquibus reduci amentes, furiosos, infantes, & similes; sed hi naturalem potius habent incapacitatem, quàm irregularitatem; hinc alii eos referunt ad defectum ex causâ. Cæterum defectus animæ inducens irregularitatem, contingit 1. cum non adest debitum judicium, ut in pueris 2. cum abest scientia necessaria, de quâ in c. *illiteratos*, dist.

dist. 35. 3. cum quis fuit paganus, vel Judæus; nam neophyti habentur irregulares, ut dicitur c. 1. dist. 48. de quo Concilium Nicænum, ibi: quoniam multa, sive per necessitatem, sive ex quacunque causa, contra regulam gesta sunt, ita ut homines ex vita gentili nuper adhuc catechizati, vel instructi, statim ad spirituales baptismum venissent, & continuo, cum baptizati, etiam ad Episcopatum, vel presbyterium provecti sunt: rectè igitur visum est de cætero nihil tale debere fieri. Nam & tempore opus est, ut sit catechumenus, & post baptismum multâ probatione indiget. Evidens namque est Apostolicum præceptum dicens: *Non neophytum, ne fortè elatus in judicium incidat, & laqueum diaboli.*

2199 Not. autem 1. per Neophytos hic intelligi eos, qui postquam ante baptismum, Saracenorum, vel Ethnicorum Religionem professi sunt, de novo ad veram Christi fidem accesserunt, ut habetur c. 2. dist. ead. Talis autem non est filius v. g. Judæi, ante usum rationis baptizatus; sic enim non est professus aliam religionem; Tambur. l. 10. de irregularit. c. 11. §. 1. n. 3. qui ibidem notat, adhuc censerî neophytum, etiam natum ex parentibus Christianis, qui cum potuerit, noluit baptizari, esto baptizatus sit deinde v. g. ob periculum mortis.

Not. 2. ut quis post suam conversionem dicatur exuisse novitatem fidei, sufficere annum à conversione elapsum esse, Tamburinus cit. n. 6. qui censet, probabiliter ad primam tonsuram, & minores ordines admitti posse Neophytos; quibus Gobat in exper. Theol. tr. 8. n. 655. annumerat hæresim publicam; non autem occultam, & ablatam per absolutionem; ex hoc negans esse natam irregularitatem.

2200 Quæstio est 7. quid circa irregularitatem operetur defectus Sacramenti, qui reperitur in bigamia? R. eo ex irregularitatem induci, quia propter iterationem conjugii non bene repræsentant conjunctionem unius Christi, cum una Ecclesia, quæ est perfecta Sacramenti significatio, ut notat Streinius sup. cit. n. 8. Est autem *bigamia* triplex; primò vera, cum duplex matrimonium reipsa contrahitur, non sufficiunt autem sponsalia sola, etiam secuta copulâ; 2. *interpretativa*, cum juris interpretatione censetur matrimonium duplex, ut si vel semel contrahas & consummes matrimonium cum vidua, vel corrupta; 3. *similitudinaria*, cum ex eadem

juris interpretatione, sed aliâ causâ matrimonium censetur duplex, ut si quis post votum solenne continentie solo etiam factò contrahat, & consummet cum virgine, ut notat Abbas in c. *Cum in Apostolica*, de sponsal. n. 5. & dixi l. 1. decret. Tit. 21.

Not. autem à Tamburino l. 10. de Cen- sur. c. 16. §. 1. requiri ad bigamiam, ut homo eam contrahens sit baptizatus; sed huic contrarium tenet Streinius n. 8. ex Covarruv. in c. *gaudemus*, de divort. & expressè habetur c. *Si quis viduam*, distinct. 34. ubi Innocentius Papa Victorio Rothomagensi Episcopo rescribens ait: *Si quis viduam (scilicet Laicus) duxerit uxorem, sive ante baptismum, sive post baptismum, non admittatur ad Clerum; quia eodem vitio videtur exclusus. In baptismo enim crimina dimittuntur, non accepta uxoris consortium relaxatur.* Secundo ut matrimonium sit consummatum cum utraque, ad contrahendam bigamiam veram; & cum vidua, vel corrupta, ad interpretativam, quæ etiam incurritur à viri cognoscenre suam uxorem ab alio vitiatam. Et universaliter de omni tenet Leander de irregul. tr. 2. D. 6. q. 5. ex c. *debitum*, de bigamis.

Quæri solet à nonnullis, an ad bigamiam veram requiratur matrimonium validè contractum? an sufficiat, licet sit invalidum in re, modò externè communiter habeatur validum? Sufficere hoc posterius, docent Abbas, Suarez, Navarrus, Toletus, & alii apud, & cum Streinio cit. n. 8. §. *acprimò*; quia etiam hic est eadem indecentia, & videtur dici in c. *Nuper*, 4. de bigamis, ubi attenditur affectus animi externè significati, & exinde indecentia. Nam vir, qui mortuâ Uxore promotus ad sacros ordines, cum secunda de facto contraxit, bigamiæ poenam, hoc est effectum, irregularitatem nempe, incurrit, ut habet Rubrica, c. *Nuper*: Contrarium docet Leander cit. q. 10. quia in defectu veri matrimonii defecit ratio sacramenti, ejusque significatio, quod subinde verum esse vult, licet unum verum sit, alterum invalidum.

In hac quæstione not. quòd cum Epi. 220 scopus Ratisbonensis Innocentio III. proposuisset, qui mortuâ uxore suscepit sacros Ordines, & sub hoc de facto, seu invalidè contraxit cum secunda, eamque cognovit, incurrat bigamiæ poenas? responderit Pontifex, quòd cum hujusmodi Clericis, qui, quantum in ipsis fuit, secundas mulieres sibi matrimonialiter conjunxerunt,

tanquam cum bigamis non liceat dispensari, licet in veritate bigami non existant; non propter Sacramenti defectum, sed propter effectum intentionis cum opere subsecuto. Ex quo textu colligitur. 1. in dato casu non fuisse bigamiam veram, vel interpretativam; aliàs non dixisset. licet in veritate bigami non existant; adeoque ad utramque requiri matrimonium verum, cum effectum bigamiae non tribuat defectui Sacramenti; hoc est imperfectae representationi Sacramenti, cum nullum eo casu sit; sed intentionis affectui cum opere subsecuto. Colligitur 2. ad bigamiam similitudinariam non requiri, quod matrimonium sit verum in re, sed sufficiat, quod sit in affectu, & intentione, opere carnalis copulae subsecuto. Hinc conciliari posse videntur sententiae oppositae, si dicas cum affirmantibus ad bigamiam quoad effectum, seu similitudinariam sufficere matrimonium putativè validum, licet in renullum sit; secus ad bigamiam quoad rem, ut sit bigamus verè, vel interpretativè.

2204 Not. 2. per Streinium cit. ex Filliuc. t. 19. c. 4. n. 107. ad contrahendam irregularitatem ex bigamia, non requiri scientiam, quod ei factò ejusmodi inhabilitas annexa sit, quod universaliter verum esse vult in hujusmodi privationibus à lege constitutis; quia eadem indecentia est in aestimatione horum, sive sciens, sive ignorans iteret matrimonium, praesertim cum effectus bigamiae (nimirum irregularitas) non supponat culpam. Porro quavis bigamià induci irregularitatem, affirmat ut certum Leander cit. D. 6. q. 3. ex toto tit. de bigamis non ordin. & ex distinct. 26. & 34. à c. Si quis de Latcis, ex dist. 77. c. quicumque Trid. Sess. 23. c. 17. de reform. id, quod etiam tenet Pellizarius tom. 2. l. 7. c. 5. S. 2. à n. 82. est tamen solum juris humani. Nec enim omnia, quae praeceperunt Apostoli, juris divini sunt, ut rectè docet Gibalin. de irregularit. c. 3. q. 4. n. 6.

2205 Ex bigamia interpretativa in quatuor casibus communiter dicunt irregularitatem contrahi 1. per matrimonium contractum cum vidua, seu validum, seu invalidum, c. praecipimus, c. Lector, dist. 34. deinde per contractum cum corrupta ab alio, c. maritus, dist. 33. Tertio per contractum cum repudiata ab alio c. 1. de bigamis, c. si quis viduam, dist. 50. Quarto per copulam cum conjugè adultera consummatam; Tom. V.

haec Streinius cit. n. 8. Ex bigamia verò similitudinaria non tantum à Clericis, sed etiam regularibus, irregularitatem contrahi cum multis aliis docet Leander cit. q. 23. & 24. qui hoc etiam extendit ad religiosos Societatis JESU post sola biennii vota q. 27. V. Pellizar. & alios.

Circa haec not. verum esse, quod in c. 2206 Praecipimus, 10. dist. 34. Gregorius Pontifex Episcopo Squilatio scribens dicat: ne unquam bigamum, aut qui Virginem non est sortitus uxorem, ad sacros Ordines permittat accedere; ac exinde probari eum loqui etiam de bigamia interpretativa, sed non etiam pro casu, quo matrimonium invalidum. Textus enim de hoc casu non loquitur; sed nec probatur ex c. Lector, 18. dist. ead. ibi enim solum dicitur, quod si Lector alterius viduam duxerit, debeat in Lectoratu permanere; promoveri tamen posse in Sub-Diaconum necessitate id exigente, ex c. Maritus, 2. dist. 33. Solum habetur, maritum duarum matronarum post baptismum non esse in Clericum ordinandum; quod extenditur ibidem ad eum, qui duxit viduam, repudiatam, meretricem.

Et quoniam jure bigami prohibentur 2207 ordinari ex cit. c. nuper, & fin. de bigamis c. 1. eod. in 6. Episcopus cum eis etiam propriis dispensare nequit ad sacros Ordines, ut vult Diana p. 4. tr. 2. n. 61. nec etiam ad minores, ex c. unico, de bigamis, in 6. & Trid. ubi Sess. 23. c. 17. bigami hujusmodi omni privilegio clericali privantur; quod procedit, ne possit etiam cum suis propriis subditis bigamis dispensare, ut in sacris susceptis ministrent: sic Leander q. 32. ex c. sane, de Clerico conjugato, & Trid. cit. idem censens de minoribus, q. 33. ubi tamen dicendum, secus esse de bigamia purè similitudinaria, ut habet q. 36. ex c. sane, de Clerico conjugato. Quibus adde irregularitatem ex bigamia solà dispensatione auferri posse, non autem baptismo, vel professione Religiosa; ut latè probat Streinius cit. p. 3. tit. 16. §. 14. n. 6. cum aliis.

ARTICULUS III.

De irregularitate ex delicto.

Cum irregularitas etiam nascatur ex de- 2208 licto, & hujus sex species numeret Reginaldus in praxi l. 30. t. 2. n. 7. aliisque, de his eodem ordine dicemus. Delicta porro, ex quibus haec inhabilitas provenit, sunt